

Con ngựa Mun

mã a lênh

Khi nó còn bé, những người sành ngựa đã trầm trồ khen: "Đây là một con ngựa quý! Trong khi mọi con ngựa khác đang thoái hóa, thì con này bắt đầu trở lại nòi giống của nó đây!".

Con ngựa lớn dần lên trong sự coi sóc của chủ nhân. Nó là một con ngựa đực, khá đặc biệt: Mầu mun, đầu nhỏ, ức nở nang, bụng thon, vó nhỏ cấn xuống, chân chụm, bước chân sau cấn đúng vào vết bước chân trước. Chủ nhân luôn để mắt tới nó, chỉ vì sợ mất trộm.

Đến tuổi thuần luyện rồi mà không ai đến gần nó được. Cú hể thằng Sồng, con trai của chủ nhà thò tay định sờ vào bờm, là nó lù lù lảng tránh. Nếu cố tình đến gần, thì con ngựa lại nhảy cẫng lên như dọa: "Tao cho mày một cái đá bây giờ!".

Bố thằng Sồng bảo:

- Lẽ ra mày phải để mắt tới nó, vuốt ve nó từ khi còn bé tí. Bây giờ thì khó rồi đấy!

Cú chờ cho bố con thằng Sồng loay hoay với nó chán mà chẳng làm được gì, tôi mới đánh tiếng:

- Có cần tôi giúp một tay không? Không hiểu ngựa, thì làm sao thuần được ngựa!

Qua đi một phiên chợ, thằng Sồng mới ngấp nghé cửa nhà tôi.

Bác gái tôi thấy nó đứng ngoài cửa đã lâu mà không dám vào nhà.

- Vào nhà đi cháu! Cháu đến chơi, hay cần gì?

- Cháu đến nhờ bạn Thạch Mã bắt giúp con ngựa!

Nói xong, chẳng hiểu sao nó ù té chạy.

Bác gái tôi nói lại với tôi. Tôi cười khẩy, không trả lời và thầm nghĩ: Mày nhìn con ngựa bằng con mắt của kẻ tiểu nhân thì làm sao thuần được con ngựa ấy. Con ngựa ấy lẽ ra phải thuộc về tao, vì tao nhìn nó bằng con mắt nhà quý tộc. Trên lưng nó, là một chiến binh lẫm liệt, để sánh với tư cách dũng mãnh của nó, chứ không phải một thồ hàng có hai cái sảo méo mó kẹp hai bên! Một phiên chợ qua đi. Thằng Sồng lại đến. Không rụt rè như trước, nhưng nó nhìn ngọn lửa mãi, rồi mới nói:

- Bố tôi bảo tôi đến nhờ bạn lấp giúp cương vào đầu con ngựa!

Nói được mỗi thế, nó đã vội vàng ra về.

- Tôi đi lấy củi với thằng Mãnh. Nó bảo:

- Thằng Sồng nhờ bạn luyện ngựa cho nó. Bạn chưa đi à?

- Bạn cũng biết?

- Tôi có gặp thằng Sồng!

Nhân cơ hội, tôi có thể "nhờ" vào miệng thằng Mãnh nhắn tới bố con thằng Sồng:

- Làm sao lại có chuyện dễ dãi thế được! Đó là con ngựa thuộc dòng dõi quý tộc. Chớ có coi thường nó! Muốn nhờ mình á? Phải có năm đồng bạc trắng, để thể hiện sự tôn trọng đối với con ngựa, giữ thể diện của nó, và cũng là tôn trọng tôi chứ!

Quả nhiên, thằng Mãnh hót lẻo ngay với bố thằng Sồng. Mấy ngày sau, thằng Sồng lại lập cập đến nhà tôi, dáng điệu run rẩy không bằng thằng ăn trộm.

- Bố tôi bảo tôi đến nhờ bạn... à... xem giúp cho con ngựa!

Nói xong, nó để năm tiền giấy lộn xộn lại trên chiếc ghế rom. Bác gái tôi đếm, vừa bằng hai đồng bạc trắng quy thành.

- Người ta cứ nhờ vả mãi ! Đừng làm cao nữa! Cháu đi giúp người ta đi!

Tôi cười hết cỡ.

- Bác ơi! Con ngựa mun rể rúng như thế sao? Bác đưa lại tiền cho họ đi!

- Cái thằng! Đến là kiêu!

- Bác không hiểu. Con ngựa mun ấy là niềm kiêu hãnh của họ. Chú cháu là cái gì mà dám kiêu! Thôi ! Cháu cứ nói rành rọt như thế này: Năm đồng bạc trắng, và phải có người biết ăn biết nói đến nhờ hần hoi, chứ cái thú người hèn ấy không nói chuyện với cháu được đâu!

Bác trai tôi hưởng ứng:

- Đúng đấy! Phải nói chuyện cho tử tế! Đừng có coi thường cháu tao! Cháu tao cũng là dòng dõi con nhà quý tộc cơ mà?

Bác kháy cay quá, làm tôi cứng họng. Nhưng tôi không thể lùi bước.

- Họ không thể thuần được con ngựa ấy đâu! Hay là... bác mua lại cho cháu!

Bác tôi giật mình.

- Ồ ồ! Sao miệng cháu tôi nói hay thế! Thế mà bác không nghĩ ra! Ủ...! Nhưng mà bác làm sao có đủ tiền! Con ngựa mun ấy chắc là đắt lắm đấy!

- Bác cứ mua đi! Đắt bao nhiêu cũng mua!

- Trời ơi! Cháu tôi! Cháu tôi biết quá rõ giá trị của một con ngựa dòng dõi. Nhưng có lẽ điều này thì cháu chưa biết. Để bác nói cho mà nghe: Tổ tiên của con Mun đã từng sống trong cái chuồng ngọc ngà từ năm 1206 của thủ lĩnh Thành Cát Tư Hãn Thiết Mộc Chân, đã từng đưa Thiết Mộc Chân đi chinh chiến trên bao nẻo đường xa. Con cháu của nó lại tiếp tục đưa các hùng tướng lòng danh oai phong đi tiêu diệt Tây Hạ, Kim, Đại Lý. Năm 1272, 1273 lại đưa Hốt Tất Liệt, người lập nên triều Nguyên đi diệt Nam Tống, triều Nguyên tiếp tục mở rộng bờ cõi lên vùng Tây Bá Lợi á, vượt Tân Cương sang miền Trung á, xuống cả vùng Đông-Nam á... Tuy nhiên, triều nào cũng có thịnh, có suy. Những con chiến mã cũng thịnh, cũng suy theo, vì đã là chiến mã, thì ít khi người ta lưu tâm đến việc bảo tồn và phát triển giống nòi, người ta chỉ biết thiết yên cương, rồi quất roi cho ngựa đưa mình xông vào trận mạc để chém giết được càng nhiều địch thủ càng tốt. Nếu thắng trận, người ta sẽ lập đàn để tế chòm sao Nhân Mã. Nếu bại trận, có khi người ta còn xả thịt ngựa làm thức ăn, hoặc sấy khô để làm lương thảo...!

- Chòm sao Nhân Mã ở đâu, hả bác? Mắt thường có nhìn thấy không?

- Bây giờ đương là tháng Dậu. Buổi tối, nếu trời trong veo thì có thể nhìn thấy. Muốn nhận ra chòm Nhân Mã, thì trước hết phải nhận ra ba ngôi sao rất sáng trên bầu trời, là sao Tâm, sao Sâm và sao Ngưu Lang. Sao Tâm còn gọi là sao Thương, xuất hiện vào mùa hè. Mắt thường nhìn sao Tâm có màu đỏ ngả hồng. Sách nói ngôi sao này có đường kính gấp 450 lần Mặt Trời, thể tích lớn gấp 91 triệu lần, và ở cách Trái Đất của chúng ta những 360 năm ánh sáng. Tìm sao Tâm thì phải nhìn về phương đông. Phía đông của sao Tâm có một chòm sao rất sáng ở gần nhau. Nếu ta lấy bút kẻ nối những ngôi sao trong chòm sao ấy lại, thì sẽ được một hình thân ngựa, đầu người đang giương cung bắn... Bác đã nhìn thấy chòm sao Nhân Mã, nên bác tin rằng giống ngựa dòng dõi quý tộc sẽ hồi phục. Không biết con Mun này có phải thuộc dòng dõi ngựa quý tộc đó không. Nhưng bác nghe ngóng khắp làng xa, xóm gần, kể cả những con ngựa thồ hàng đi đường xa của các bác lái buôn người Xạ Phang buộc ở các tàu ngựa, hay ven phố chợ, cũng chỉ thấy con ngựa này là đặc biệt nhất. Bác cũng đã nhòm vào một vài cái chuồng ngựa. Toàn là lũ ngựa đáng cho con buôn thồ hàng, hoặc các nhà nông thồ phân bỏ vào ruộng nương mà thôi!

Tôi nhập tâm ngay những lời bác nói.

- Vậy thì cháu phải chủ động đến thăm con ngựa Mun thôi, kéo người ta làm hỏng nó mất. Nhưng bác không quên đòi năm đồng bạc trắng nhá! Đó là cái giá rất mềm rồi đấy!

Chẳng cần chờ ai mời mượn nữa, tôi tự tìm đến với con ngựa Mun. Nó mới đang độ tuổi thiếu niên. Đối với những con ngựa cỏ ở độ tuổi này, thì vẫn cặp kè bên mẹ. Còn con Mun, nó đã sớm tự lập, nhưng không tách đàn.

Chắc là tôi với nó hợp tính nhau, nên chỉ một lát, tôi đã làm quen được với

nó. Muốn làm quen với ngựa, chớ có bao giờ rón rén từ đằng sau! Hãy đi một cách đằng hoàng từ đằng trước lại! Tôi vừa đi tới trước mặt, vừa gọi thân thiện:

- Brù! Brù!

Con Mun nhìn tôi với đôi mắt dò xét. Một lát, nó hí lên tiếng hí vui vẻ chấp nhận:

- Hì hì hì?

Tôi chìa bàn tay phải tới mồm nó. Hít hà một lát, nó chẳng ngần ngại liếm vào bàn tay tôi. Muốn làm thân với ngựa, thì phải có bí quyết riêng. Trong lòng bàn tay phải của tôi có muối. Sau khi nó liếm sạch, tôi chìa bàn tay trái ra. Nó liếm láp một cách thích thú. Bàn tay trái của tôi đã bôi một ngọt! Thế là cái việc đóng dây cương coi như đã xong. Đóng dây cương xong, thì thắng yên chẳng còn gì khó khăn nữa. Nhưng mầy còn bé quá, Mun ạ! Tao sẽ chờ cho mầy lớn thêm lên, cho đến khi nào tấm lưng của mầy chịu được sức nặng khoảng ba, bốn chục ký của tao đã! Thế nào? Mầy trông tao đằng hoàng chứ? Giá như ngày xưa, tao đã thành một chiến binh được dạy dỗ riêng trong cung điện từ ba tháng tuổi rồi! Còn mầy, đáng mặt trai tráng lắm! Lớn lên, mầy sẽ là một con chiến mã lực lưỡng, hùng dũng. Nhưng tiếc thay, mầy sinh ra không đúng thời, không đúng chỗ! Giá như mầy được sống với tao... Giá như tao được chần dất mầy hằng ngày, hằng giờ, mầy sẽ trở nên thơm tho, tuấn tú, chứ không thể bê bết cứt đái như thế này đâu! Tôi vuốt ve mũi nó, rồi mạnh dạn áp má vào mặt nó; và nó cúi đầu vào ngực tôi. Thế là mầy với tao thân nhau rồi nhé! Tôi vừa vỗ về, vừa nói chuyện với nó. Nó cũng biết là có bạn, nên nó gật gật đầu.

Nhà thằng Sông úp ngay ở phía trên trần ruộng. Nhìn thấy tôi đang chơi với con Mun, nó chạy đến.

- Bạn đã làm quen với cái con thổ tả này rồi à? Thế mà nó chả chịu chơi với tôi!

Tôi nói toạc ý nghĩ của mình:

- Tao với nó chơi thân với nhau từ hồi còn bé tí! Nó là của tao, chứ có phải của mầy quái đâu! Tại sao mầy không đến gần nó được!?

Thằng Sông há mồm, trợn mắt. Chẳng hiểu nó nghĩ gì.

Vài tháng sau, bố thằng Sông đến nhà tôi, nói:

- Chúng tôi không biết làm cách nào đến gần con ngựa Mun được. Thằng Sông, con trai tôi bảo cháu Thạch Mã biết cách dỗ ngựa rất khéo, nên tôi đến mời cháu giúp cho. Con ngựa Mun của tôi đã đến tuổi phải thuần luyện rồi!

Bác tôi ngần ngừ một lát.

- Bác tốt phúc đấy! Con ngựa đó chính là quý nhân phù trợ cho nhà bác. Bác cần chăm sóc cho nó thật chu đáo! à mà tôi nói thế này không tiện. Nếu không phải, bác bỏ quá cho nhá! Hay là... bác để lại cho tôi con ngựa đó?

Bố thằng Sông xoa tay:

- Không được! Bác chả vừa nói, nó là quý nhân phù... phù... của nhà tôi là gì!

- Nhưng bác không thuần nó được!

- Thế nên tôi mới đến nhờ cháu Thạch Mã nhà bác đây!

- ồ ồ! Bác nhờ được thằng cháu nhà tôi thì tuyệt vời quá rồi! Cái thằng Thạch Mã nhà tôi hình như đã chơi thân với con Mun nhà bác rồi đấy!

- Thằng Sông, con trai tôi nói là đã tận mắt chứng kiến cháu Thạch Mã với con Mun nói chuyện với nhau, nên tôi mới thân chinh đến. Mấy lần trước, tôi đoảng quá...! Mong bác đừng chấp!

Bác tôi cả cười, giọng cười vang sáng khuấy động cả khu rừng.

Tôi dễ dàng thuần phục được con Mun, tuy nhiên lần đầu tiên có vật nặng đè lên lưng, nó hất hai chân sau mạnh quá đổi, làm cho cả nó và tôi lộn nhào xuống cái hố đất sứt. Khi đã quen có tôi ngồi trên lưng rồi, tôi lại tập cho nó thồ hàng. Tập thồ hàng khó hơn tập cuôi. Theo như bác tôi nói, thì nó không phải giống ngựa thồ hàng hèn kém. Nó thuộc dòng dõi quý tộc sang trọng cơ mà cứ bắt nó thồ hàng, tất nhiên nó phải chống đối. Mỗi ngày, tôi phải giằng giật với nó vài tiếng đồng hồ. Thì giờ còn lại tôi vỗ về nó, cho nó đi tắm, và dạy nó tập đi theo nhịp. Thằng Sông quá nhát. Tôi giữ ngựa, cho nó ngồi lên, nhưng nó không dám.

Việc luyện ngựa đã xong. Các kiểu phi nước đại, phi lướt gió, đi nước đại, đi nước bầm, đi hùng dũng khi tập trung xông trận, đi thông thả, từ tốn sau cuộc chiến... con Mun đều nhanh chóng thuần thục. Thật đáng tiếc không có lấy một địa thế phẳng hơn để luyện cho nó thành con chiến mã. Việc tập tành của nó chỉ diễn ra trên một mảnh ruộng bậc thang.

Việc thuần luyện con Mun, nòi ngựa chiến, dòng dõi quý tộc đã làm cho tôi trở nên nổi tiếng. Có người ở mãi làng Thái Dương Sơn đến tận nhà tôi nói khó nói để mời tôi đi giúp. Đó là một con ngựa hồng, không lực lưỡng bằng con Mun, nhưng cũng đẹp mã không kém. Nòi ngựa cỏ, sống ở vùng núi đá, nên việc thuần luyện khó khăn hơn. Tôi phải ở đó mất ba tháng trời mới có thể thắng được yên cương, mới có thể đặt được thồ hàng, hoặc ngồi lên lưng. Có được chút vốn liếng trong túi áo, về đến nhà, thì tôi được triệu tập đi học trường thiếu sinh quân dành riêng cho an ninh.

ở trường, tôi nhớ nhà thì ít, nhớ con Mun thì nhiều. Tôi ước ao cháy bỏng làm sao có được nó. Học xong, về làm một chiến sĩ an ninh sống tại làng bản, có con Mun làm bạn, công việc của tôi sẽ trở nên dễ dàng, thuận lợi hơn.

Một lần về phép, tôi không ngại ngần năn nỉ bác và bố tôi mua lại con Mun. Bác tôi thủng thẳng:

- Nó có còn là con chiến mã nữa đâu! Nó biến thành ngựa cỏ rồi!

Tôi đã dặn rất kỹ thằng Sông, nên không tin lắm lời của bác.

Đến nhà Sông, tôi không tin nổi mắt mình nữa: Bộ lông màu đồng hun của nó lở loét từng mảng, dải bờm bị cắt lem nhem chắc là bằng dao cùn, hay bằng liềm thì phải, thân nó trát phân nhoe nhoét vì không có chuồng, cái đuôi ngắn cùn cốn, mắt nhoèn đủ trắng thật thảm thương. Nó vừa thồ ba bó cỏ gianh khô to đùng, ước chừng sức người chỉ gánh nổi một bó.

Tôi đành giọng nói với Sông:

- Mày có con ngựa quý, thuộc dòng dõi quý tộc mà tao đã nói với mày! Sao mày lại đang tâm để nó tiêu tụy như thế?

Sông lắc đầu bất lực:

- Tôi đâu muốn thế! Tại nó búng quá, cứ hay dở chúng luôn!

- Ngựa là con vật thân thiết với người nhất, hiểu rõ người nhất. Chỉ có thằng người róm mới đối xử tàn tệ với ngựa như thế!

Tôi vuốt ve nó. Dường như nó đã nhận ra người quen. Nhưng rồi nó lại thối hơi phì phì, đầu lắc lắc. Tôi biết ngay rằng nó sợ bị đánh đòn. Mới có gần ấy năm mà nó đã trở nên già nua.

Sông kể cho tôi nghe về những cuộc quây phá lồng của nó và nó phải chịu những trận đòn của bố Sông, rồi những chuyến đi dân công thổ đá làm mương thủy lợi, rồi những cuộc ẩu đả khi đang thả rông, hay khi đang bị buộc bên lề đường vào chợ, và cả những cuộc giao phối bạo liệt nữa...

Tôi ngán ngẩm nói:

- Mày làm hỏng mất con ngựa quý rồi, Sông ọ!

Bố Sông ở đâu về, chúng chẳng tham gia một câu cửa xiết vào gan ruột tôi:

- Ô! Con ngựa ấy mà, cháu! Ta phải sử dụng cho hết sức lực của nó! Chú để cho nó rủng mỡ á, nó lại phá bình thôi mà!

Trời ơi! Mun ơi! Mày sẽ chết non mất thôi! Người ta đang háo hức chờ món thắng cố ngựa đó! Người ta đang muốn lột da, xẻ thịt mày ra đó! Mun ơi! Sao mày không tái hiện thành một dũng sĩ, một anh hùng, một quan sai... mà lại hiện hình làm thân trâu ngựa thế?

Liền lúc ấy, con Mun khục khục vài tiếng uể oải, rồi lặn đùng xuống vũng bùn nó vẫn thường nằm. Tôi giật mình: Nó đau bụng! Nó đau bụng do đói, do kiệt sức, và có thể do nó nhận ra tôi, người đã từng cùng nó rong chơi trên những sườn núi lúc chiều tà; người đã từng kỳ cọ cho nó bằng xà phòng thơm ghi chữ "Hoa nhài"; người đã từng dúi mũi hôn chòm mũi của nó. Con Mun trùng trùng nhìn chúng tôi không có vẻ gì cần cầu cứu.

Sông trố mắt nhìn, miệng há hốc một lúc, rồi lập cập kêu lên:

- B... b... bố ơi! Con... con... con ngựa... Con ngựa... nó... sắp chết!

Bố thằng Sồng chạy ra. Hình như đã sẵn ý, ông rút con dao vốn đeo kề kề bên hông dứ dứ phía trước, miệng lầm rầm nhại lại bài ca chỉ đường, bài ca đầu tiên khẩn tể cho người vừa mới tắt hơi thở:

- Mày ở được thì ở; không ở được thì mày đi về pằng tơ lang tê sơ... (tức là cội nguồn).

Bất giác, tôi móc trong túi ra một nắm tiền chìa vào tận mặt bố thằng Sồng.

- Con ngựa Mun này nhẽ ra là của cháu tù lâu rồi! Cháu đã chuẩn bị được một ít tiền đây! Bác hãy cầm tạm! Nếu chưa đủ, cháu sẽ lo tiếp! Bây giờ cháu cho nó về với cháu!

Khuôn mặt choắt của bố thằng Sồng từ từ bệt lại như một bãi cứt trâu. Ông ta ú ớ:

- Nó... nó chết... chết rồi!

- Phải! Cháu mua ngựa chết đấy nhá! Cháu có chữa chạy cho nó sống lại được hay không, bác cứ mặc kệ cháu! Bác cầm tiền đi!

Bố thằng Sồng nhăn nhó thật khó tả:

- N... nó là,... con ng... ngựa... ngựa à... quý đấy! - Rồi ông dán chặt đôi mắt mờ đục vào sắp tiền.

Tôi lầm rầm đọc bài thần chú cứu chúng sinh trong lúc nguy kịch. Ngay sau đó, tôi nhai cả nắm hột thảo quả, rồi phun vào mặt mũi, xoa khắp vùng bụng cho con Mun. Để ý thấy nó đã lim dim mắt, tôi lại nhá tiếp củ lầu câu tông, một loại sâm đất mà ngày chẵn trâu, tôi vẫn thường đào ăn để giải khát, nhỏ vào mép nó. Một lúc sau, nó đã thở đều đều.

Tôi đánh thức nó dậy sau một giấc ngủ, rồi dắt về. Nó loạng choạng, xiêu vẹo cố lê bước đi.

Trời tối lò mờ. Đi được một đoạn, tôi thả dây cho nó đi trước. Con ngựa Mun ngoan ngoan cầm cúi đi. Hình như nó vừa đi, vừa nghĩ ngợi.

Đến địa phận đất nhà tôi, bỗng dung nó cất tiếng hí vang trời.
